

PGS. TS. ĐẶNG XUÂN HẢI

Kỹ thuật dạy học trong đào tạo

THEO HỌC CHẾ TÍN CHỈ

NHÀ XUẤT BẢN BÁCH KHOA - HÀ NỘI

PGS. TS. ĐẶNG XUÂN HẢI

**KỸ THUẬT DẠY HỌC
TRONG ĐÀO TẠO
THEO HỌC CHẾ TÍN CHỈ**

(Xuất bản lần thứ 3, có sửa chữa và bổ sung)

HÀ NỘI – 2013

Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Đặng Xuân Hải

Kỹ thuật dạy học trong đào tạo theo học chế tín chỉ / Đặng Xuân Hải. -
Xuất bản lần thứ 3, có sửa chữa và bổ sung. - H. : Bách khoa Hà Nội, 2013. -
184tr. ; 24cm

Thư mục: tr. 182-183

ISBN 9786049113260

1. Giáo dục đại học 2. Dạy học 3. Đào tạo 4. Tín chỉ 5. Việt Nam
378.597 - dc14

BKH0016p-CIP

LỜI NÓI ĐẦU

• “Chúng ta bắt đầu già đi khi chúng ta ngừng học” (Ngạn ngữ Nhật Bản)

• **Giải quyết vấn đề là sự kết hợp của tư duy logic và tư duy sáng tạo**

Bobbi Deporter & Mike Hernacki;

“Phương pháp học tập siêu tốc”

Từ những năm 90, các trường đại học của Việt Nam bắt đầu quan tâm đến quy trình đào tạo theo tín chỉ được khởi xướng từ Hoa Kỳ vào cuối thế kỷ 19 và sau đó được nhiều nước quan tâm, vận dụng. Triển khai quá trình dạy và học theo học chế tín chỉ trong Giáo dục đại học vừa thừa kế các đặc điểm dạy học ở bậc đại học nói chung vừa phải phát huy các yếu tố tích cực theo tinh thần “dạy học lấy người học làm trung tâm” trong quá trình triển khai hoạt động dạy học.

Kể từ khi chủ trương chuyển đổi quy trình đào tạo sang học chế tín chỉ được đưa vào các văn bản chỉ đạo của các cấp quản lý giáo dục đại học, đặc biệt từ 2005 đến nay, các cơ sở đào tạo của giáo dục đại học bắt đầu triển khai phương thức đào tạo theo tín chỉ theo các lộ trình khác nhau. Khi triển khai chủ trương này, các trường gặp không ít khó khăn liên quan nhiều đến vấn đề, trong đó có hai vấn đề nổi cộm là thói quen dạy học chưa tích cực và điều kiện, nguồn lực hạn hẹp. Theo chúng tôi, mọi khó khăn trong quá trình chuyển đổi luôn tồn tại, vấn đề là chúng ta giải quyết những khó khăn đó như thế nào?

Theo quan điểm của chúng tôi, muốn thay đổi thói quen dạy học chưa tích cực chúng ta cần bắt đầu từ việc nhận thức những vấn đề thuộc lý luận dạy học trong bối cảnh mới, phù hợp với quy luật và yêu cầu của quy trình đào tạo “lấy người học làm trung tâm” như quy trình đào tạo theo tín chỉ. Từ đó tìm hiểu các cách làm và nghiên cứu kỹ thuật triển khai phù hợp.

Cuốn sách nhỏ bé này hướng tới việc thực hiện quan điểm trên và cũng là kết quả trải nghiệm 35 năm làm giảng viên của tác giả.

Xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc!

8-2011

Tác giả

MỤC LỤC

Lời nói đầu.....	3
Chương I. MỘT SỐ VẤN ĐỀ CƠ BẢN CẦN NHẬN THỨC KHI TRIỂN Khai quá trình dạy học	9
I.1. Nhận thức cơ bản của lý luận dạy học nói chung.....	9
I.1.1. Dạy học là gì.....	10
I.1.2. Các yếu tố của quá trình dạy học.....	13
1.2.1. Về mục tiêu dạy học (MTDH)	13
1.2.2. Về nội dung dạy học (NDDH)	14
1.2.3. Về người học.....	16
1.2.4. Về người dạy.....	17
1.2.5. Về điều kiện, môi trường (ĐK/MT).....	17
1.2.6. Về kiểm tra đánh giá (KT/ĐG)	19
1.2.7. Về phương thức dạy học	21
I.2. Bản chất của dạy học	29
I.2.1. Tính thống nhất hai mặt của quá trình dạy học.....	29
I.2.2. Động lực phát triển của quá trình dạy học.....	30
I.3. Các nhiệm vụ dạy học.....	30
I.3.1. Nhiệm vụ giúp người học lĩnh hội một hệ thống kiến thức	31
I.3.2. Nhiệm vụ phát triển trí tuệ cho người học.....	31
I.3.3. Nhiệm vụ hình thành các giá trị sống và các phẩm chất nhân cách của người học	33
I.4. Một số quy luật cơ bản trong dạy học	35
I.4.1. Quy luật về sự thống nhất biện chứng giữa hoạt động dạy và hoạt động học.....	35
I.4.2. Quy luật về sự thống nhất biện chứng giữa mục tiêu, nội dung, phương pháp và phương tiện dạy và học....	36
I.4.3. Quy luật về tính quy định của xã hội đối với dạy học	37

I.4.4. Quy luật về sự thống nhất biện chứng giữa dạy học và giáo dục nhân cách	37
I.4.5. Quy luật về sự thống nhất biện chứng giữa dạy học với sự phát triển trí tuệ	38
I.5. Nguyên tắc dạy học	39
I.5.1. Nguyên tắc dạy học phải đảm bảo sự thống nhất giữa tính khoa học và tính giáo dục.....	39
I.5.2. Nguyên tắc dạy học phải đảm bảo sự thống nhất biện chứng giữa hoạt động dạy với hoạt động học.....	41
I.5.3. Nguyên tắc dạy học phải đảm bảo sự thống nhất giữa lý thuyết với thực hành, giữa lý luận với thực tiễn	41
I.5.4. Nguyên tắc dạy học phải đảm bảo sự thống nhất giữa dạy cho tập thể và dạy cho cá nhân.....	42
I.5.5. Nguyên tắc dạy học phải đảm bảo phát huy tính tích cực học tập, tính chủ động sáng tạo ở học sinh.....	42
I.6. Một số quan điểm dạy học.....	43
I.6.1. Quan điểm về tam giác dạy học của J. Vial (Nhà sư phạm Pháp [4]).....	43
I.6.2. Quan điểm dạy học theo lý thuyết thông tin.....	45
I.6.3. Quan điểm dạy học theo lý thuyết kiến tạo [26].....	46
I.6.4. Lý thuyết sư phạm tương tác	48
Chương II. PHƯƠNG THỨC ĐÀO TẠO THEO HỌC CHẾ TÍN CHỈ.....	51
II.1. Vài nét về sự ra đời của học chế tín chỉ.....	51
II.2. Kinh nghiệm triển khai quá trình dạy và học theo học chế tín chỉ của Hoa Kỳ ([11] và [12]).....	54
II.3. Một số vấn đề cơ bản của đào tạo theo tín chỉ	60
II.3.1. Một vài vấn đề chung về học chế tín chỉ	60
II.3.2. Đề cương môn học trong dạy học theo học chế tín chỉ; Vai trò của đề cương môn học [17].....	62
II.3.3. Vai trò của cố vấn học tập trong học chế tín chỉ	76
II.4. Vài nét về thực tế triển khai đào tạo và dạy học theo học chế tín chỉ ở một số trường đại học của Việt Nam	77

II.4.1. Vài nét về thực tiễn triển khai học chế tín chỉ hiện nay ở các trường đại học của Việt Nam [20]	77
II.4.2. Một số điều kiện cần và đủ để chuyển đổi sang đào tạo theo tín chỉ	80
Chương III. PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC PHÙ HỢP VỚI HỌC CHẾ TÍN CHỈ ĐỐI VỚI GIÁO DỤC ĐẠI HỌC	83
III.1. Một số đặc điểm cần lưu ý khi triển khai việc dạy học ở bậc đại học [7]	83
III.1.1. Về mục tiêu dạy học ở đại học	83
III.1.2. Về nội dung dạy học ở đại học	84
III.1.3. Người dạy ở đại học	84
III.1.4. Người học ở bậc học đại học: Sinh viên–Student	85
III.1.5. Về phương pháp dạy học ở đại học	86
III.2. Những định hướng chính trong đổi mới phương pháp dạy học ở đại học	86
III.2.1. Xu hướng đổi mới phương pháp dạy học hiện nay	86
III.2.2. Kỹ thuật triển khai một số phương pháp dạy và học được chú ý hiện nay ở bậc đại học [7]	92
III.3. Một số vấn đề giao tiếp sư phạm trong dạy học ở đại học [14]	102
Chương IV. KỸ THUẬT DẠY HỌC TRONG ĐÀO TẠO THEO TÍN CHỈ	106
IV.1. Phương thức tổ chức giờ tín chỉ và kỹ thuật triển khai	106
IV.2. Một số kiểu giờ lên lớp lý thuyết phát huy tác dụng trong học chế tín chỉ	109
IV.3. Kỹ thuật hướng dẫn tự học, tự nghiên cứu trong học tập đối với sinh viên trong dạy học theo tín chỉ	115
IV.4. Phương thức kiểm tra đánh giá theo học chế tín chỉ	118
IV.5. Kỹ thuật soạn giảng cho một số loại bài lên lớp trong học chế tín chỉ	124
IV.5.1. Thiết kế bài lên lớp cho loại bài dạy “Lý thuyết”	125
IV.5.2. Thiết kế bài giảng chủ yếu dạy kỹ năng (Bài có thực hành, thí nghiệm...)	128

Chương V. PHƯƠNG PHÁP HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN TRONG PHƯƠNG THỨC ĐÀO TẠO THEO TÍN CHỈ	132
V.1. Một vài quan niệm về việc học và tự học đối với sinh viên .	133
V.2. Điều kiện để sinh viên có thể học và tự học tốt	135
V.2.1. Điều kiện chủ quan của người học	135
V.2.2. Điều kiện khách quan đối với người học: Người giáo viên	138
V.2.3. Tăng cường các điều kiện phục vụ tự học của sinh viên.	140
V.3. Kỹ thuật triển khai phương pháp học và tự học trong học tập đối với sinh viên bậc đại học nói chung, trong đào tạo theo tín chỉ nói riêng.....	141
V.3.1. Các nguyên tắc cơ bản về việc học.....	141
V.4. Các kỹ thuật cơ bản về việc học.....	144
V.4.1. Kỹ thuật nghe và ghi chép trên lớp	144
V.4.2. Kỹ thuật xác định và giải quyết vấn đề học tập.....	145
V.4.3. Kỹ thuật nghiên cứu tài liệu.....	146
V.4.4. Kỹ thuật ghi nhớ.....	147
V.5. Kỹ thuật hướng dẫn việc học trong đào tạo theo tín chỉ	149
V.5.1. Hướng dẫn sinh viên cách lập kế hoạch học tập	149
V.5.2. Xác định phong cách học của từng sinh viên	151
V.5.3. Hướng dẫn sinh viên cách ghi chép để giúp sinh viên có tư liệu liên kết việc học trên lớp và tự học ở nhà.....	152
V.5.4. Xây dựng các phiếu học tập cho sinh viên để sinh viên về nhà hoàn thành “cây kiến thức”	152
V.5.5. Hướng dẫn sinh viên cách đọc tài liệu trong quá trình tự học	154
V.5.6. Hướng dẫn sinh viên sử dụng “sơ đồ tư duy” trong học tập môn học	154
V.5.7. Hướng dẫn sinh viên đưa tư duy nghiên cứu khoa học vào việc học.....	156
V.5.8. Hướng dẫn sinh viên tự đánh giá kết quả học tập.....	156

PHIẾU SV ĐÁNH GIÁ MỨC ĐỘ THỰC HIỆN CỦA GIÁO VIÊN.	160
Nội dung	160
I. Thông tin cá nhân	160
II. Câu hỏi	160
PHỤ LỤC	163
Đề cương môn học lý luận dạy học	163
I. Thông tin chung về môn học	163
II. Nội dung chính của đề cương.....	163
TÀI LIỆU THAM KHẢO	181
Tài liệu trích dẫn	181
Tài liệu tham khảo.....	183